

Socialnämnden

Utvärdering av verksamheterna Horisonten barn och unga och Bryggan

Förslag till beslut

1. Socialnämnden tar del av informationen i utvärderingsrapporten.
2. Socialnämnden beslutar att utreda behov och förutsättningar att tillsammans med Tyresö kommun starta ytterligare en första linje-mottagning i Älta inför 2020.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har gett socialnämnden ett särskilt uppdrag att utvärdera första linjen för barn och unga med psykisk ohälsa, Horisonten barn och unga och Bryggan.

Verksamheterna är en del i kommunens förebyggande arbete.

Utvärderingen visar att de som besökt mottagningarna är mycket nöjda med bemötandet och det stöd och den vägledning de fått. Majoriteten av de tillfrågade anser att kontakten med mottagningarna har lett till en positiv förändring för dem. Bryggan som är den senast startade mottagningen behöver vidareutvecklas för att anpassas till olika målgruppers behov. En nära samverkan med hälso- och sjukvården behöver vidmakthållas och utvecklas vid mottagningarna.

Psykisk ohälsa bland barn och unga fortsätter att öka i landet och i Nacka. Trycket på framförallt Horisonten barn och unga är stort. Tidiga och förebyggande insatser behöver öka i takt med befolkningsökningen. Antal första linje mottagningar kan behöva öka i områden med många barn- och unga för att erbjuda en god tillgänglighet. Ett sådant område är Älta.

Förebyggande arbete bedrivs inom flera nämnders ansvarsområden. För att för att nå effektiva resultat i det förebyggande arbetet bör det samordnas på övergripande nivå inom kommunen och med andra aktörer. Då skolan är en viktig aktör när det gäller psykisk ohälsa för barn och unga behöver skolans ansvar i Nacka förtydligas.

Utvärdering av första linjen psykisk ohälsa barn och unga

Kommunfullmäktiges särskilda uppdrag 2018 till socialnämnden är att utvärdera första linjen för barn och ungdomar med psykisk ohälsa, Horisonten barn och unga och Bryggan. Nämnden ska även ta framförslag på hur och var verksamheterna kan utvecklas och identifiera förslag på hur hållbara strukturer kan skapas i samarbetet mellan kommun och landsting för första linjen.

Allmänt om första linjen psykisk ohälsa

Första linjen innebär att behandling och vård är tillgänglig, att bedömningar av hjälpbehov kan göras, samt att psykologiska behandlingsmetoder kan erbjudas vid lindrig till måttlig ohälsa. Målgruppen är barn och unga 0 – 18 år. Mottagningarna ska kunna ta hand om problem som inte kräver specialistnivå.

Idag finns ingen tydlig reglering om vad som ska göras i olika verksamheter eller av olika huvudmän när det gäller första linjen. Det innebär att landstingen och kommunerna i Sverige har olika lösningar för att tillgodose behovet av en första linje.

Psykisk ohälsa är en samlande beteckning för både mindre allvarliga psykiska problem som oro och nedstämdhet och mer allvarliga symtom som uppfyller kriterierna för psykiatrisk diagnos¹. Folkhälsomyndigheten konstaterar att psykiska sjukdomar och syndrom står för en betydande del av sjukdomsburden bland barn och unga i Sverige. Psykisk ohälsa bland barn och unga ökar i Sverige.

Första linjen psykisk ohälsa barn och unga har växt kraftigt i Stockholms län sedan starten 2014. År 2016 fick mer än 8000 barn och unga stöd och hjälp. Det motsvarar 2,0% av befolkningen i aktuell ålder².

Första linjen i Nacka kommun

Nacka kommun har två första linjen-mottagningar för barn och unga med psykisk ohälsa. Den första mottagningen, Horisonten barn och unga (hädanefter benämnd Horisonten) startade 2015 i Orminge centrum. Den drivs tillsammans med Boo vårdcentral. Den andra mottagningen heter Bryggan och startade i september 2017. Bryggan ligger i Fisksätra centrum och drivs tillsammans med Fisksätra vårdcentral.

Nacka kommun och respektive vårdcentral erbjuder tillsammans kostnadsfria stöd- och behandlingsinsatser. Båda parter har tillsammans utvecklat första linjens barn och ungdomspsykiatri där de bedömer och behandlar lindrig till måttlig psykisk ohälsa. Insatserna är individuella samtal och gruppträffar för barn, unga och deras föräldrar.

Under 2017 hade mottagningarna kontakt med 252 barn och unga. De flesta var över sju år gamla och något mer än hälften var flickor.

¹ Folkhälsomyndigheten (2018)

² Sirén, AL m.fl. (2018)

Utvärdering av Horisonten och Bryggan

Utvärderingen visar att Horisonten är en mottagning som möter avsedd målgrupp. Familjerna är nöjda med mottagningen, känner sig väl bemötta och tycker att insatserna hjälper dem. Verksamheten är tillgänglig och har god kompetens att möta målgruppens behov vad gäller lätt till måttlig psykisk ohälsa med ett helhetsperspektiv. Mottagningen har en ökande efterfrågan. Tillgängligheten minskade något 2018 genom att familjebehandlarna inte kunde ta nybesök under våren. De hade intagningsstopp för nybesök på grund av den ökade efterfrågan. Det finns behov av ytterligare familjebehandlare inom verksamheten. Mottagningens resurser att utveckla verksamheten behöver förstärkas. Framförallt landstingssidans personal har ingen tid för utvecklingsarbete. I den ersättningsmodell som landstinget har ska all tid användas till patientbesök.

Utvärderingen av Bryggan visar att mottagningen arbetar för att göra verksamheten känd och använd av den lokala befolkningen. Det tar tid men antalet besök ökar successivt. De som besöker Bryggan är mycket nöjda med bemötandet och den hjälp de får. Verksamheten är tillgänglig och har god kompetens och resurser att möta målgruppens behov vad gäller lätt till måttlig psykisk ohälsa med ett helhetsperspektiv. Psykolog finns på halvtid och den tjänsten behöver utökas när antalet besök ökar.

Personalen bedömer att den psykiska ohälsan hos familjer i Fisksätra som besöker mottagningen är större än vad som är tänkt för en första linje mottagning. Familjerna har komplexa problem som de samtidigt behöver hjälp med. Det krävs en nära samverkan mellan både skola, socialtjänst och hälso- och sjukvårdens specialistvård för att hjälpa dem. Familjernas komplexa situation och behov kräver ofta större arbetsinsatser av familjebehandlarna på Bryggan än på Horisonten. Verksamheten behöver successivt utvecklas för att anpassas efter målgruppens behov.

Enhetens analys och slutsatser

Nackas befolkning kommer att öka i takt med att Nacka bygger stad. Då den psykiska ohälsan fortsätter att öka bland barn och unga bör kommunen tillgodose en ökad efterfrågan och öka tillgängligheten till tidiga och förebyggande insatser.

Utvärderingen visar att verksamheterna fungerar tillfredsställande. Besökarna är nöjda med det stöd och den vägledning de fått och bedömer själva att kontakten lett till en positiv förändring. Mottagningarna behöver utveckla metoder och arbetssätt för att bättre möta behov i socioekonomiskt utsatta områden. En nära samverkan med hälso- och sjukvården behöver vidmakthållas och utvecklas.

Områden där nya mottagningar är lämpliga ur befolkningssynpunkt är där Nacka bygger stad samt i Älta. Älta växer genom den nybyggnation av både flerfamiljehus, radhus och villor. Många barnfamiljer flyttar till Älta. Tyresö kommun har visat visst intresse för att starta upp en första linjemottagning. Då Tyresö och Älta gränsar till varandra föreslår

enheten att en utredning görs för att undersöka förutsättningarna för en kommungemensam mottagning.

Många av de faktorer som Sveriges kommuner och landsting (SKL) anger bidrar till hållbara strukturer för en samlad första linje verksamhet finns helt eller delvis i Nacka kommuns först linje mottagningar.³ Samsyn och utveckling av dessa är viktiga att värna om och följa upp vid nya samverkansöverenskommelser. Inför att nya mottagningar ska startas är det viktigt att faktorerna ingår i planeringen av verksamheten och att de följs upp och anpassas successivt efter mottagningarnas behov.

Förebyggande arbete bedrivs också inom flera nämnders ansvarsområden. För att nå effektiva resultat i det förebyggande arbetet bör det samordnas på övergripande nivå inom kommunen och med andra aktörer. Skolan lyfts nationellt fram som en viktig aktör när det gäller psykisk ohälsa för barn och unga. Skolans ansvar inkluderat elevhälsans uppdrag kopplat till psykisk ohälsa kan behöva tydliggöras i Nacka.

Ekonomiska konsekvenser

Totalt kostar Bryggan och Horisonten 3 175 000 kronor att driva för kommunen. I ersättningen ingår samtliga kostnader för verksamheten. Socialnämnden beviljades ytterligare 700 000 kronor 2018 till första linjen. Dessa medel har använts till att stärka upp Familjemottagningen i Sickla som därmed kunnat avlasta Horisonten.

Om nämnden föreslår att enheten ska utreda förutsättningar för en kommungemensam första linje mottagning i Älta tillsammans med Tyresö får de ekonomiska förutsättningarna ingå i utredningen. De redan beviljade medlen om 700 000 kronor kan användas men ytterligare medel kan komma att krävas av Nacka.

Konsekvenser för barn

Kommunen ska verka för en psykosocial utveckling för barn och unga så att barn och unga växer upp under goda och trygga förhållanden. Horisonten och Bryggan vänder sig till alla barn och unga som bor i kommunen med lätt till måttlig psykisk ohälsa. Mottagningarna är lokalt förankrade i Orminge och Fisksätra vilket gör att de är lättillgängliga för barnfamiljer i dessa områden. Barn och Ungdomspsykiatri (BUP) har långa väntetider och erbjuder inte föräldrastöd och steget till att kontakta socialtjänsten kan för många var för stort och skrämmande. En förstalinjemottagning kan ge snabb hjälp och stöd innan problemen har hunnit bli för stora. Barn och deras föräldrar kan på eget initiativ söka hjälp utan att det krävs utredning av specialister eller en myndighetsutredning. Mottagningarna ger även stöd till att ta vidare kontakt med andra verksamhet om det behövs.

Bilagor

1. Rapport utvärdering av första linjen, Horisonten barn och unga och Bryggan

³ Sveriges kommuner och landsting (2012)

Caroline Andréasson
Enhetschef
Barn- och familjeenheten

Kristina Östergren
Gruppchef
Barn- och familjeenheten, kvalitet och stöd